

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 24.04.2026 nr JDM/26-0478/-1K

Meie: 13.05.2026 nr 1-7/137-2

**Arvamus karistusseadustiku, kriminaalmenetluse
seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku
muutmise seaduse eelnõu kohta, millega võetakse
üle keskkonnakuritegude direktiiv**

Justiits- ja Digiministeerium on esitanud Siseministeeriumile kooskõlastamiseks karistusseadustiku (edaspidi *KarS*), kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi *KrMS*) ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu, millega võetakse üle keskkonnakuritegude direktiiv. Siseministeerium toetab eelnõuga kavandatud muudatusi igati, kuid esitab mõningad normitehnilised märkused.

1. KarS § 1 lõike 1 muutmine

Eelnõuga muudetakse KarS § 1 lõike 1 teist lauset selliselt, et väärtegude puhul oleks edaspidi võimalik lisaks eriseadustele sätestada karistamise erisusi ka KarS eriosas.

Seletuskirja kohaselt on muudatus vajalik selleks, et võimaldada KarS eriosas sätestatud väärteokoosseisu puhul käibepõhise rahatrahvi kohaldamist. Juhime tähelepanu, et eelnõuga lisatakse KarS-i üksnes üks väärteokoosseis, mille puhul soovitakse juriidilisele isikule ette näha KarS § 47 lõikes 2 sätestatud üldisest rahatrahvi ülemmäärast erinev karistumäär.

Eelnõuga lisatakse KarS-i üksnes üks uus väärteokoosseis, mis on sätestatud KarS § 371¹ lõigetes 1 ja 4. Nimetatud paragrahvi lõige 1 näeb ette karistuse füüsilisele isikule ning lõige 4 sama teo eest karistuse juriidilisele isikule. Sama paragrahvi lõigetes 2, 3 ja 5 on tegemist juba kuriteokoosseisudega. KarS § 371¹ lõikes 1 ettenähtud karistuse ülemmäär on 300 trahviühikut, mis vastab KarS § 47 lõikes 1 sätestatud füüsilisele isikule väärteo eest kohaldatava rahatrahvi ülemmäärale. KarS üldosast erinev lahendus puudutab seega üksnes juriidilist isikut. KarS § 371¹ lõike 4 kohaselt karistatakse juriidilist isikut rahatrahviga kuni neli protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi aastasest käibest trahviotsusele eelnenud majandusaastal või kuni kolmekordses väärteo tulemusel teenitud kasule vastavas summas. Sellist karistumäära KarS § 47 lõige 2 ette ei näe, kuivõrd selle kohaselt võib juriidilisele isikule väärteo eest kohaldada rahatrahvi 100–400 000 eurot. Eelnõuga tõstetakse ka KarS §-des 352, 353, 362 ja 366 sätestatud väärtegude eest juriidilisele isikule kohaldatavate rahatrahvide ülemmäära, kuid mitte üle KarS § 47 lõikes 2 sätestatud 400 000 euro piiri.

Siseministeeriumi hinnangul ei ole üksnes ühe KarS eriosas paikneva väärteokoosseisu tõttu põhjendatud muuta KarS üldosa üldist loogikat. Normitehniliselt oleks selgem sätestada kõnealune väärteokoosseis koos vajaliku erisusega eriseaduses, nagu on tehtud näiteks

konkurentsiseaduses, mitte laiendada KarS § 1 lõikes 1 sätestatud erandi kohaldamisala KarS eriosale tervikuna.

2. KarS § 82 lõike 1 muutmine

Eelnõuga täiendatakse KarS § 82 lõike 1 punkti 1 selliselt, et KarS 20. peatükis sätestatud teise astme kuritegude kohta tehtud kohtuotsuse täitmise aegumistähtaeg võrdsustatakse esimese astme kuritegude kohta tehtud otsuste täitmise aegumistähtajaga. Seega pikeneks nende kuritegude puhul otsuse täitmise aegumistähtaeg kolmelt aastalt viiele aastale.

Seletuskirja kohaselt tuleneb muudatus direktiivi nõudest, mille järgi ei tohi teatud keskkonnakuritegude eest mõistetud karistuste täideviimise aegumistähtaeg olla lühem kui viis aastat. Siseministeerium ei vaidle vastu direktiivist tuleneva kohustuse täitmise vajadusele, kuid juhib tähelepanu, et sellise lahenduse tulemusel muutuvad KarS 20. peatükis sätestatud teise astme kuriteod erandlikuks kuriteoliigiks, mille puhul võrdsustatakse otsuse täitmise aegumine esimese astme kuritegudega.

Normitehniliselt tundub meile selgem sätestada KarS 20. peatükis sätestatud teise astme kuritegude kohta KarS § 82 lõikes 1 eraldi täitmise aegumistähtaeg, mitte lisada need KarS § 82 lõike 1 punktis 1 esimese astme kuritegude juurde. Näiteks võiks KarS § 82 lõiget 1 täiendada eraldi punktiga järgmises sõnastuses:

„1¹) viis aastat käesoleva seadustiku 20. peatükis sätestatud teise astme kuriteo asjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest;“.

Selline lahendus täidaks direktiivist tuleneva viieaastase tähtaja nõude, kuid säilitaks KarS § 82 süsteemse loogika, mille kohaselt eristatakse otsuse täitmise aegumist süüteoliigi ja kuriteo raskusastme järgi.

Lisaks palume sama muudatuse raames hinnata KarS 20. peatükis sätestatud väärtegude kohta tehtud otsuste täitmise aegumistähtaega. KarS § 82 lõike 1 punkti 3 kohaselt on väärteo kohta tehtud otsuse täitmise aegumistähtaeg üks aasta, kuid eelnõuga nähakse teatud keskkonnavastaste väärtegude puhul juriidilistele isikutele ette tavapärasest oluliselt suuremad rahatrahvid, sealhulgas KarS § 371¹ lõikes 4 käibepõhine rahatrahv. Leiame, et tuleks kaaluda KarS 20. peatükis sätestatud väärtegude kohta tehtud otsuste täitmise aegumistähtaaja pikendamist või vähemalt seletuskirjas põhjendada, miks kehtiv üheaastane tähtaeg on ka kõrgemate rahatrahvidega keskkonnavastaste väärtegude puhul piisav.

3. KarS 20. peatüki terminoloogia ühtlustamine

Juhime tähelepanu terminoloogilisele ebatäpsusele. KarS 20. peatüki pealkiri on „Keskkonnavastased süüteod“ ning seletuskirjas selgitatakse, et §§-d 351¹ ja 351² on keskkonnavastastele kuritegudele kohalduvad üldsätted. Kavandatava KarS § 351¹ pealkirjas kasutatakse aga mõistet „keskkonnakuritegu“, mis peaks aga olema „Keskkonnavastase kuriteo koosseisu tunnused“.

4. KrMS § 212 lõike 2 punkti 7 täpsustamine

Eelnõuga kavandatud muudatuste hulgas on seletuskirjas välja toodud, et KrMS-is sätestatud kuritegude loetelu, mille puhul on võimalikud jälitustoimingud, täiendatakse keskkonnavastaste kuritegudega. Samas jääb muutmata KrMS § 212 lõike 2 punkt 7, mille

kohaselt toimetab Keskkonnaamet (edaspidi *KEA*) kohtueelset menetlust „keskkonna ja loodusvarade kaitse ning kasutamise nõuete rikkumise kuriteos“.

Selguse ja terminoloogilise ühtsuse huvides tuleks eelnõuga muuta ka KrMS § 212 lõike 2 punkti 7 ning näha ette, et KEA toimetab kohtueelset menetlust keskkonnavastases kuriteos.

5. Täpsustused seletuskirja mõjuanalüüsis

Soovitame parandada seletuskirja mõjuanalüüsi sõnastust osas, milles Politsei- ja Piirivalveametit (edaspidi PPA) nimetatakse keskkonnakuritegudega seotud muudatuste sihtgrupina „kriminaaluurimiste“ kontekstis. Esiteks ei ole „kriminaaluurimine“ kehtivas menetlusseadustikus kasutatav termin ning täpsem oleks viidata kriminaalmenetlusele või kohtueelsele menetlusele. Teiseks kuulub keskkonnavastaste kuritegude kohtueelne menetlus üldjuhul KEA uurimisalluvusse, mistõttu võib praegune sõnastus jätta ebatäpse mulje PPA rollist nende kuritegude uurimisel.

PPA roll seondub eeskätt sellega, et KEA ei ole jälitusasutus ning KEA menetlustes vajalikud jälitustoimingud teeb vajaduse korral PPA KrMS § 126² lõike 7 alusel. Sellisel juhul tegutseb PPA jälitusasutusena, mitte keskkonnavastaste kuritegude uurimisasutusena. Samuti soovitame mõjuanalüüsis eraldi kajastada KarS §-de 412 ja 412¹ muudatuste mõju, kuivõrd need sätted ei paikne KarS 20. peatükis, kuid kuuluvad teatud juhtudel PPA ja Kaitsepolitseiameti uurimisalluvusse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister